

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ЗМІН В ЕКСПОРТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Експорт є важливою складовою економічного розвитку країни. Україна має значний експортний потенціал, який забезпечує її інтеграцію у світову економіку. Зогляду на це, проаналізуємо які зміни відбулися в експортній діяльності України протягом 2022 року. У лютому 2022 року в Україні почалося повномасштабне вторгнення, яке досить суттєво вплинуло на експорт, але не зупинило його. За результатами 2021 року обсяг експорту склав 68 млрд дол. США, а за 2022 рік - 44 млрд дол. США. Тобто у 2022 році експорт зменшився на 35% у порівнянні з попереднім роком [1].

Але варто підкреслити, що йдеться про країну, яка веде війну за власне існування. І те, що Україна зберегла потенціал низки підприємств, які виробляють товари, привабливі для світового ринку, і не ввела повне обмеження на переміщення товарів і сировини, є неабияким досягненням. Не зважаючи на зменшення обсягу експорту, результати як для умов воєнного часу – позитивні [2]. Щомісячні обсяги експорту у порівнянні з минулим роком представлені на рис 1.

Рисунок 1 – Загальний обсяг експорту України за 2021 та 2022 роки, млрд дол. США

Джерело: [3]

У січні та лютому 2022 року український експорт демонстрував дуже позитивну динаміку — зростання до аналогічного періоду минулого року становило 34%. У березні обсяг експорту зменшився майже вдвічі через те, що з початком повномасштабного вторгнення, підприємства потрапили у ситуацію невизначеності. Вони не знали як надалі буде здійснюватися їх діяльність, як правильно її виконувати в час війни. Деякі підприємства закрилися або навіть були окуповані. Всі підприємства чекали інформацію від уряду як діяти та працювати в режимі військового стану. Також варто зазначити, що введення військового стану є форс мажорною обставиною за багатьма контрактами, тому багато поставок було відкладено або заморожено до закінчення такого стану. Це звичайно негативно вплинуло на зростання обсягу експорту. Але вже у травні можна побачити невелике зростання через те, що підприємства зрозуміли в яких умовах їм доводиться працювати та поступово адаптувалися до ситуації, що склалася. З березня по грудень 2022 року спостерігалися коливання в обсязі експорту, то невелике зменшення, то невелике збільшення. Найменший обсяг експорту за 2022 рік був у квітні та становив 2,64 млрд дол. США, а найбільший – у січні – 6,01 млрд дол. США, але якщо взяти за увагу період військового стану, то найбільший обсяг експорту був у вересні та становив 4,14 млрд дол. США [3]. Географія експорту представлена на рис. 2.

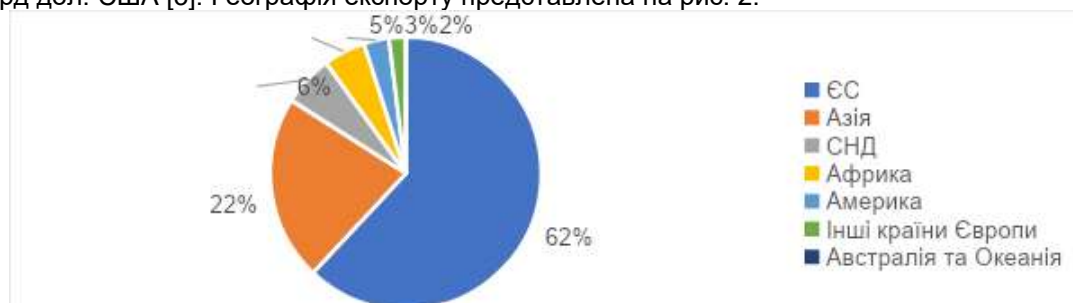

Рисунок 2 – Географія експорту України за 2022 рік, %

Джерело: [1]

Географічно 62% вітчизняного експорту припало на ЄС (27,9 млрд дол. США). Серед держав-членів ЄС найбільше експорт спрямовувався до Польщі (6,6 млрд дол. США), Румунії (3,8 млрд дол. США), Угорщини (2,27 млрд дол. США), Німеччини (2,23 млрд дол. США), Італії (1,5 млрд дол. США) та Іспанії (1,5 млрд дол. США). Поза межами ЄС найбільшим ринком експорту стала Туреччина (2,9 млрд дол. США), яка випередила Китай (2,46 млрд дол. США). Але при цьому експорт до Туреччини в межах року скоротився на 29%, а до Китаю на захмарні 69%. У 2022 році у порівнянні з 2021 роком істотно збільшилась частка постачання українського експорту до таких країн як Румунія, Угорщина, Словаччина, Болгарія та Молдова, які є географічно близькими сусідами. Достатньо великими покупцями українських товарів лишаються Туреччина, Німеччина, Нідерланди, Іспанія, Чехія [2].

Визначивши обсяги та географію експорту, розглянемо його товарну структуру за 2021 та 2022 роки, яка представлена на рис. 3.

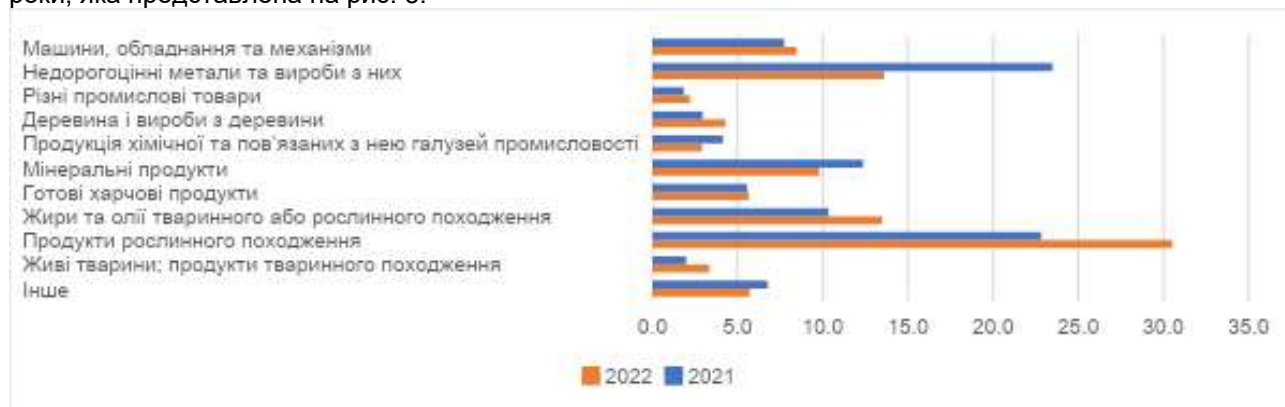

Рисунок 3 – Товарна структура експорту України за 2021 та 2022 роки, %

Джерело: [3]

До категорії інше (2021 рік: 6,8%, 2022 рік: 5,7%) належить текстильні матеріали та текстильні вироби (2021: 1,3%, 2022: 1,5%), полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них (2021: 1,6%, 2022: 1,1%), засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби (2021: 1,0%, 2022: 0,8%), вироби з каменю, гіпсу, цементу (2021: 0,8%, 2022: 0,7%), маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів (2021: 0,8%, 2022: 0,6%), взуття, головні убори, парасольки (2021: 0,4%, 2022: 0,4%), прилади та апарати оптичні, фотографічні (2021: 0,3%, 2022: 0,3%), шкури необроблені, шкіра вичинена (2021: 0,3%, 2022: 0,2%), перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння (2021: 0,3%, 2022: 0,1%).

Незважаючи на зменшення загального обсягу експорту, за деякими експортними товарними категоріями у 2022 році відбулося зростання, у порівнянні з 2021 роком, а саме: продукти рослинного походження (на 7,7%), жири та олії тваринного або рослинного походження (на 3,2%), машини, обладнання та механізми (на 0,8%), різні промислові товари (на 0,4%), деревина і вироби з деревини (на 0,4%), текстильні матеріали та текстильні вироби (на 0,2%), готові харчові продукти (на 0,1%). Таке зростання означає, що підприємства, які займаються виробництвом та експортом даних товарних груп, змогли пристосуватися до ситуації невизначеності та збільшити обсяг експорту. На жаль, є товарні категорії за якими відбулося зменшення експорту, а саме: недорогоцінні метали та вироби з них (на 9,9%), мінеральні продукти (на 2,6%), продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (на 1,2%), полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них (на 0,4%), засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби (на 0,2%), маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів (на 0,2%), перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння (на 0,2%), вироби з каменю, гіпсу, цементу (на 0,1%). Суттєве збільшення обсягу експорту у 2022 році у порівнянні з 2021 роком відбулося за товарною категорією продукти рослинного походження (на 7,7%), а суттєве зменшення – недорогоцінні метали та вироби з них (на 9,9%).

Отже, у 2022 році українському експорту вдалося вистояти в умовах військового стану в країні та навіть досягти позитивних результатів за певними товарними категоріями. Україна збільшила експорт до країн ЄС. Щоб повернути довоєнні обсяги експорту та надалі продовжувати їх збільшувати, Україні необхідно покращувати умови для ведення бізнесу, приваблювати інвестиції та підвищувати якість виробництва, що дозволить підвищити конкурентоспроможність на міжнародній арені. Такі заходи ведуть до загального підвищення економічної активності в країні та зміцнюють її позиції у світовій економіці.

Список використаних джерел:

1. Експорт України 2022: вплив війни на географію та обсяги продажів: вебсайт. URL: <https://cid.center> (дата звернення: 29.03.2023).
2. Мінекономіки: Україна в 2022 році експортувала майже 100 млн тонн товарів: вебсайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua> (дата звернення: 29.03.2023).
3. Державна служба статистики України: вебсайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 29.03.2023).